

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS
AFG‘ONISTONDAGI QO‘SHTIPA KANALI: TARIXIY VA
STRATEGIK AHAMIYATI

Rashidov Ibrohim Musulmon o'g'li
Xalqaro Nordik Universiteti talabasi

Kirish.

Afg‘onistonning qurg‘oqchil iqlimi va cheklangan suv resurslari mamlakatni sug‘orish tizimlarini rivojlantirishga doimiy ehtiyoj sezishga majbur qiladi. Shu nuqtayi nazardan, Qo‘shitepa kanali loyihasi Afg‘oniston iqtisodiyoti va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim strategik ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqola Qo‘shitepa kanali loyihasining tarixiy, iqtisodiy va ekologik ahamiyati, shuningdek, uning mintaqaviy suv taqsimotiga ta'sirini tahlil qilishga bag‘ishlangan.

Qo‘shitepa kanali Afg‘onistonda Amudaryo suvlaridan foydalanish maqsadida barpo etilayotgan ulkan sug‘orish tizimidir. Loyiha o‘zida 285 kilometr uzunlikdagi kanalni qamrab oladi va uning asosiy maqsadi shimoliy Afg‘oniston hududlarida sug‘oriladigan yer maydonlarini kengaytirishdir. Kanalning birinchi bosqichi 2022 yilda ishga tushirilgan va uning yakuniy bosqichi 2028 yilga borib tugallanishi kutilmoqda. Kanal loyihasini moliyalashtirish va amalga oshirishda Afg‘oniston hukumati ichki resurslaridan foydalanmoqda.

Asosiy qism

Kanalning quvvati soatiga 650 kubometr suvni tashkil qiladi, bu esa 500 ming gektardan ortiq yer maydonlarini sug‘orishga imkon beradi. Qo‘shitepa kanali asosan Afg‘onistonning Balx, Juzjon va Faryob viloyatlari bo‘ylab o‘tadi.

Qo‘shitepa kanali loyihasi Afg‘onistonning mustaqil suv siyosatini amalga oshirish yo‘lidagi muhim qadam hisoblanadi. Amudaryo Markaziy Osiyo davlatlari, xususan, Tojikiston, O‘zbekiston va Turkmaniston uchun asosiy suv manbai bo‘lib xizmat qiladi. Afg‘onistonning ushbu daryodan foydalanish bo‘yicha loyihalari uzoq yillar davomida cheklangan edi.

Bu loyihaning boshlanishi Afg‘oniston hukumati tomonidan milliy qishloq xo‘jaligini rivojlantirish va ichki oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash maqsadiga yo‘naltirilgan. Ammo kanalning qurilishi qo‘shni davlatlar bilan suv resurslarini taqsimlash masalasida turli ziddiyatlarni yuzaga keltirishi mumkin. Ayniqsa, O‘zbekiston va Turkmanistonning qishloq xo‘jaligi uchun suv yetishmovchiligi xavfi paydo bo‘lishi ehtimoldan holi emas.

Qo‘shitepa kanali Afg‘oniston iqtisodiyotining turli sohalariga sezilarli ta‘sir ko‘rsatishi kutilmoqda:

Qishloq xo‘jaligi: Kanal orqali sug‘oriladigan yer maydonlarining kengayishi paxta, bug‘doy, meva va sabzavot yetishtirish hajmini oshiradi. Bu esa oziq-ovqat xavfsizligini yaxshilash va eksport imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ish o'rinlari yaratish: Qurilish jarayonida minglab mahalliy aholi uchun vaqtinchalik ish o'rinlari yaratilmoqda. Kanal foydalanishga topshirilgandan so'ng esa qishloq xo'jaligi sohasida yangi ish o'rinlari paydo bo'ladi.

Suv resurslaridan foydalanish: Amudaryo suvlaridan foydalangan holda ichki iqtisodiyotning mustahkamlanishi uchun imkoniyatlar yaratilmoqda.

Qo'shtepa kanali loyihasi muhim iqtisodiy ahamiyatga ega bo'lsa-da, ekologik jihatdan bir qancha muammolarni keltirib chiqarishi mumkin:

1. Amudaryo ekotizimiga ta'sir: Suvning katta miqdorda oqib ketishi daryoning quyi qismidagi biologik xilma-xillikka zarar yetkazishi mumkin. Ayniqsa, Orol dengizining suvi kamayib borayotgan sharoitda bu xavfli bo'lib ko'rinadi.

2. Tuproqning sho'rlanishi: Sug'orish tizimining noto'g'ri boshqarilishi tuproq sho'rlanishi va eroziyasiga olib kelishi mumkin.

3. Qo'shni davlatlar bilan ziddiyatlar: Kanal mintaqaviy suv resurslarini taqsimlashda siyosiy ziddiyatlarni keltirib chiqarishi mumkin, bu esa Afg'onistonning xalqaro munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Qo'shtepa kanalining salbiy oqibatlarini kamaytirish va uning iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun mintaqaviy hamkorlik zarur. Markaziy Osiyo davlatlari bilan birgalikda suvni boshqarish va taqsimlash bo'yicha muzokaralar o'tkazish zarurati mavjud. Mintaqaviy suv resurslari doirasida umumiy strategiyani ishlab chiqish Afg'oniston va qo'shni davlatlar o'rtasida iqtisodiy hamkorlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Xulosa

Qo'shtepa kanali loyihasi Afg'oniston uchun iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan muhim strategik loyihalardan biridir. U mamlakatning qishloq xo'jaligini rivojlantirishga xizmat qilsa-da, ekologik va mintaqaviy suv taqsimoti muammolarini keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli, loyiha doirasida ekologik xavfsizlik choralari va qo'shni davlatlar bilan suv resurslarini boshqarish bo'yicha o'zaro kelishuvlarni ishlab chiqish zarur. Faqat shundagina, Qo'shtepa kanali loyihasi nafaqat Afg'oniston, balki butun Markaziy Osiyo uchun foydali bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G'afurov, A. "Markaziy Osiyo suv resurslari va ularning xalqaro boshqaruvi." Toshkent Davlat Sharqshunoslik instituti nashri, 2022.
2. Water Management in Central Asia. United Nations Development Programme (UNDP) Report, 2023.
3. Latifi, S. "Afghanistan's Qoshtepa Canal: Development and Regional Water Politics." Journal of Water Resources Development, 2023.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

4. Rakhimov, B. "Amudaryo havzasidagi ekologik muammolar va suv resurslarini boshqarish." O'zbekiston Ekologiya ilmiy jurnali, 2021.
5. Afg'oniston qishloq xo'jaligi va sug'orish bo'yicha rasmiy ma'lumotlar. Afghanistan Ministry of Agriculture, Irrigation, and Livestock (MAIL), 2023.
6. Sadikov, A. "Orol dengizi va Amudaryo suv resurslarining ekologik muammolari." Ekosistemalar rivoji konferensiyasi materiallari, 2022.
7. "Qoshtepa Canal Construction." BBC News Afghanistan, 2023.
8. Rahim, H. "Afghanistan's Water Infrastructure: Challenges and Opportunities." Asian Development Bank (ADB) Technical Paper, 2022.
9. "Central Asian Water Resources: Shared Benefits or Conflicts?" World Bank Report, 2023.
10. Ahmad, M. "The Role of Irrigation in Afghanistan's Economic Development." Kabul University Research Bulletin, 2023.

